

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1913. Letnik XXX.

Obseg: O sestavljanju in setvi travnih mešanice. — Kmetijska šola na Grmu. — Rahljanje zemlje z razstrelbo. — Prodaja lesa iz gozda. — Slačkanje in alkoholiziranje vinskega mošta za prodajo in domačo rabo. — Našim čebelarjem v resen opomin. — Kako živi žitni molj in kako se pokončuje. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

O sestavljanju in setvi travnih mešanice.

(Po dr. T. vitezju Weinzierlu preložil in priredil inženir Jak. Turk).
(Dalje.)

19. O umetnih stalnih pašnikih.¹⁾

Mešanice za stalne pašnike se sestavljajo v splošnem po istih načelih kakor prej (pod 10) opisane, samo da se mora gledati na primerno gostost setve, oziroma na visoko doklado, ki naj znaša 200 do 400% čiste setve. Detelje naj bodo zastopane kvečjemu z 20% in pri rabi bele detelje v večjih dodatkih pa v celem le s 15 površinskimi odstotki v teh mešanicah.

Te mešanice prihajajo v poštev zlasti za stalne pašnike s pregrajami, kakršnih se je napravilo v poslednjem času že večje število in ki tvorijo obratovno podlago združnih pašnikov za mlado živino.

Pri stalnih pašnikih pašniških zadrug v Velblinu pri Litomericah in v Raspenavu pri Fridlandu na Češkem, napravljenih leta 1907. in 1908., so se po pisateljevih podatkih z uspehom rabile naslednje mešanice, pri čemer se je bil zaščitni sadež zelen pokosil in se je mešanica popasla že v letu posetve.

Uvažuje pomen premišljenega pospeševanja intenzivnega pašništva, združenega z umnim pridelovanjem krme in z vsem, kar se je ukrenilo v povzdigo živinoreje, napravilo je po pisateljevem nasvetu c. kr. kmetijsko ministrstvo leta 1909. na gozdno-erarnem, »Kraglgut« imenovanem posestvu pri Mitterndorfu v štajerski

Solni Komori umno urejen pašnik.²⁾ Ta pašnik leži na južnovzhodni rebri, ki se dviga 900 do približno 1100 m nad morjem. Njegova površina znaša po dokupu dveh sosednjih pašnikov in gozdnih zemljišč 61,27 ha. Po dovrstitvi v delu se nahajajočih in zasnovanih zboljšanj bo to gotovo prav idealen pašnik (glej pod. 101., 102. in 103.).

Ta pašnik, čigar vodstvo je v pisateljevih rokah, ima dvojen namen. Predvsem naj bi ustregel čestim, v raznih oblikah izraženim željam kmečkih živinorejcev tamošnjega kraja po umnejšem gospodarstvu na gorskem pašniku v državnem gozdu, in sicer s posebnim ozirom na mlado živino. Z ozirom na to, da je dana stem možnost prav izdatne in obenem cene paše za planinsko živino, predstavlja to podjetje prav uspešno sredstvo za povzdigo živinoreje na Zgor. Štajerskem in, ker je tudi ne majhnega narodno-gospodarskega pomena v prid času primerne vprašanja po zvišanju produkciji živine, se lahko vidi v njem tako rekoč kmetijska dobrodelna naprava. Iz tega razloga so opravičeni nemali stroški iz državnih sredstev za napravo pašnika in njegovo intenzivno obdelovanje. Vendar pa bi ne bilo umestno, če bi se stavilo to državno pašniško podjetje kmetom za zgled pašnika za mlado živino, ki naj bi donal skorajšen dobiček, četudi more marsikaj, kar se je tu ukrenilo za zboljšanje pašništva in pašniškega obrata kakor tudi za umetno pridelovanje krme, služiti malim kmetovalcem kar naravnost za vzor in zgled.

¹⁾ Primerjaj prof. dr. Fr. Falke „Die Dauerweiden“ in pl. Weinzierl „Die Förderung des künstlichen Futterbaues in Österreich“, Dunaj, 1908. Ponatis iz „Wiener Landw. Zeitung“, št. 2. in 5., 1908, v komisiji pri V. Frick, c. in kr. dvornem knjigarnarju. In od istega: „Die Weideresultate des k. k. Kraglgutes.“ „Wiener Landw. Zeitung“, št. 30., 1911.

²⁾ Primerjaj: „Das Kraglgut bei Mitterndorf, eine Weidewirtschaft auf forstärarischen Gründen“. Izvestje c. kr. ministrstva za kmetištvo v „Wiener Landw. Zeitung“, 1909, št. 27.

Razen tej odlično praktični nalogi služi ta pašnik tudi znanstvenemu raziskavanju pašniškega vprašanja. To se vrši z redovitimi, sistematičnimi opazovanji, študijami in poskusi, ki se z njimi rešujejo najraznovrstnejša vprašanja. Ta vprašanja se tičejo predvsem pridelovanja rastlin pašniškega obrata, in sicer s posebnim ozirom na umetne stalne pašnike, ter se nanašajo na pridelovanje travnih semen kakor tudi na oplemenitveno gojitev najvažnejših krmskih trav in drugih krmskih rastlin. Uvažujejo se poglavitno planinske udomačene krmске trave in druge krmске rastline, ki se vzgajajo v posebnih vzgojevalnih vrtovih (gredah) in na večjih razmnoževalnih parcelah. Čisto vzgojeno in izbrano seme teh krmskih rastlin se ima oddati kmetovalcem, četudi ne v velikih, pa vendarle za nadaljnjo poljsko razmnoževanje zadostnih množin, ker so premajhna ona zemljišča, ki so zdaj v ta namen na razpolago.

Sestava različnih preskušanih mešanic za stalne pašnike.

Delež posetve	Semenska vrsta	Pašniška zadruga Velblin in Raspe- nav	Kraglgut	
			I.	II.
Odstotki čiste setve				
	Bela detelja	10	10	5 0
	Švedska detelja	5	5	2 5
	Navadna nokota, prava	5	5	2 5
	Mačji rep	10	10	10 0
a	Travniška latovka	10	—	—
	Pozna latovka	—	10	10 0
	Pasji rep	15	15	15 0
	Šopulja	5	5	5 0
	Angleška ljuljka	10	10	20 0
	Pasja trava	10	10	10 0
b	Travniška bilnica	10	10	10 0
	Rdeča bilnica	5	5	5 0
c	Zlata pahovka, prava	5	5	5 0
	Zaščitni sadež	zelen oves	brez zaščit- nega sadeža	
	Doklada	120, ozioma 200	200	200
	Pašnik se je prvič popasel	Vselej v letu posetve.		

Tudi na nadvojvodski češinski kronski posesti leta 1908. brez zaščitnega sadeža, toda zelo gosto zasejani stalni pašnik se je mogel z ozirom na dolgotrajno suho vreme popasti brez škode v oktobru istega leta z mlado živino.

Na številnih po navodilu profesorja dra. Falkeja na Saksonskem napravljenih stalnih pašnikih se seje skoraj vedno brez zaščitnega sadeža in se popase naprava redno jeseni posetvenega leta. Tudi pri mojih najnovejših popasnih poskusih na pašniku „k. k. Kraglgut“ (1910 in 1911) se je izkazalo, da je koristno, če se mešanica za stalni pašnik popase že v letu posetve, četudi le pogojno, in sicer tako, da je na paši kar največ živine in paša le malo časa trpi.³⁾

³⁾ Glej „Weideresultate des k. k. Kraglgutes“ itd.

Dosetev za stalni pašnik,

kakršna se je rabila na pašniku „k. k. Kraglgut“ pri Mitterndorfu.

Semenska vrsta	Odstotki čiste setve	Za dosetev z 200% doklado je vzeti na 1 ha	doklado je vzeti na oral
1. Navadna nokota	5	3 0 kg	1 6 kg
2. Mačji rep	10	7 2 >	4 0 >
3. Pozna latovka	15	10 2 >	6 6 >
4. Pasji rep	20	20 8 >	12 0 >
5. Šopulja	10	4 8 >	2 8 >
6. Angleška ljuljka	15	33 0 >	19 2 >
7. Travniška bilnica	15	34 2 >	19 8 >
8. Rdeča bilnica	10	14 0 >	8 4 >
Skupaj	100 %	127 2 kg	74 4 kg

Ker se, kakor uče izkušnje, bela detelja pri primernem gnojenju in obdelovanju že itak samoraslo pojavi ter s pomočjo svojih vkoreninjenih pritlik hitro razrase, se more izpustiti pri dosetvah in se more namesto nje s pridom sprejeti navadna nokota v mešanico.

Mešanici za pašnike za žrebeta.

Semenska vrsta	Pašniška mešanica	
	A	B
	Odstotek čiste setve	
Mačji rep	10	15
Travniška latovka	10	—
Pozna latovka	10	10
Pasji rep	15	15
Šopulja	—	5
Angleška ljuljka	15	15
Pasja trava	10	15
Travniška bilnica	10	15
Rdeča bilnica	15	10
Zlata pahovka	5	—
	100	100

Mešanico A je na željo c. kr. domobranskega ministrstva zasejala spomladi leta 1911. c. kr. prigledna postaja za semena na Dunaju pri c. kr. domobranski dopolnilni vojaški konjušnici v Zavadki (Galicija) s 100% doklado in brez zaščitnega sadeža, in sicer na površju, ki meri 217 ha (je danes največja naprava umetnega pašnika sploh).

Pašniška mešanica za žrebeta B je bila zasejana po pisateljevem navodilu leta 1911. pri c. kr. kobilarni v Radovici (Bukovina) na površju, ki meri 68 ha, in sicer s 100% doklado ter med zelen oves kot zaščitni sadež. Na posebno željo ravnateljstva kobilarne se v tej mešanici niso rabile detelje, ker da jih po tamošnjih izkušnjah žrebeta zametajo in da tudi niso prikladne za pašo.

Gnojenje mora biti pri napravi stalnih pašnikov obilno ter naj znaša po Falkeju na lahkih ilnatih tleh povprečno 60 kg kalija, 60 kg fosforove kisline in 15 kg dušika na hektar. Poleg teh je treba letno, in sicer zlasti na tleh prvotne tvorbe, še 7 q ogljikovokislega apna ali zmletoga apnenca.

Kmetijska šola na Grmu.

Vsak stan potrebuje danes izobrazbe, da laže izhaja in napreduje. Tudi kmetijski stan je potrebuje.

Zato so se ustanovile in se še zmeraj ustanavljajo kmetijske šole. Danes lahko povsod opazujemo, da se je kmetijstvo najbolj tam povzdignilo, kjer se je kmetijsko šolstvo bolj razvilo. Kakor pri drugih stanovih, je tudi pri kmetu dobra šola predvsem merodajna za njegov napredek. Da je res tako, nam kaže n. pr. češka dežela, ki slovi zaradi svojega kmetijstva. Ta dežela ima v Avstriji največ kmetijskih šol. Petkrat tako velika je kakor naša dežela, pa ima 54 kmetijskih šol. Močno razvito je kmetijsko šolstvo pa tudi po drugih deželah, na Moravskem, Niževavstrijskem i. dr.

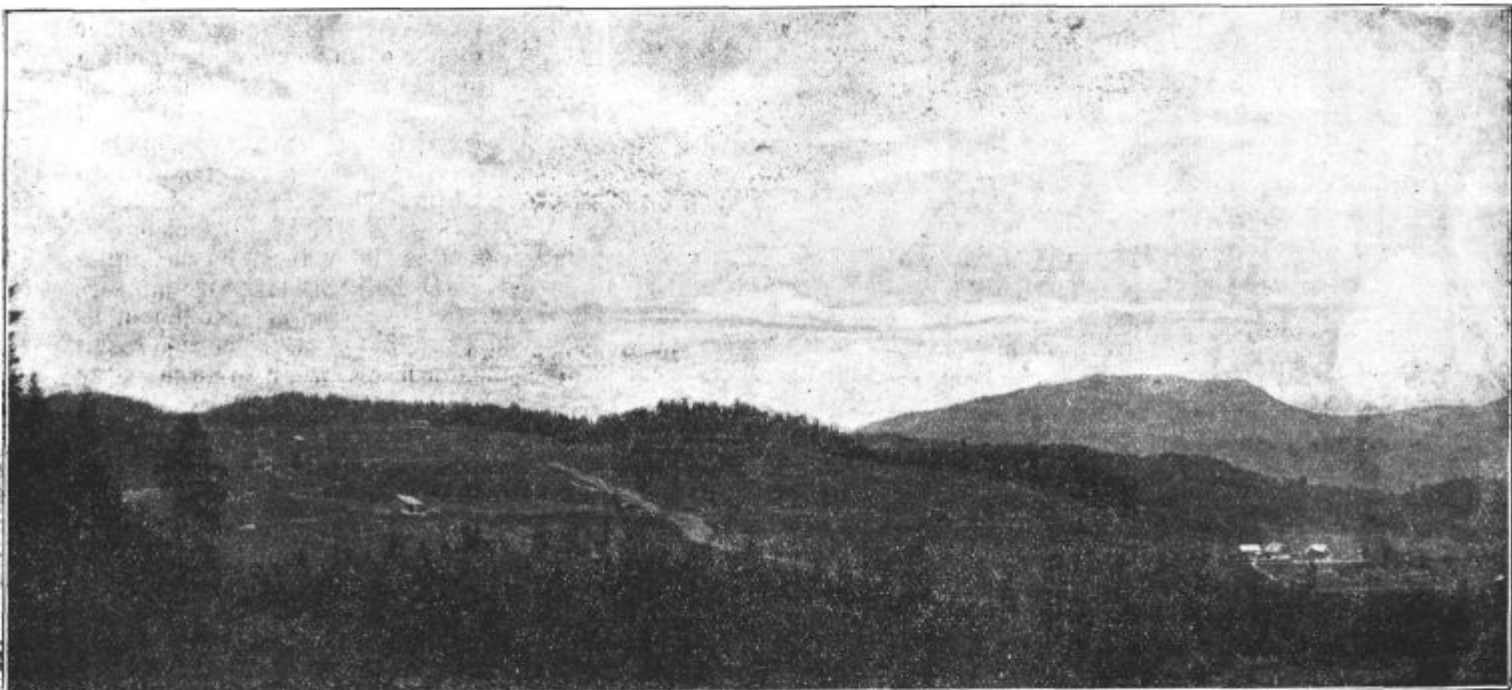
Povsod se danes strokovna izobrazba visoko ceni, upošteva in tudi zahteva. Pri nas imamo eno samo kmetijsko šolo, ki se je v zadnjem času na vse strani razvila, tako da po svoji sedanjí uredbi lahko skrbi za strokovno vzgojo kmetijskih mladeničev iz Dolenjske, Gorenjske in Notranjske. Dežela obrača vso skrb na razvoj tega zavoda, zato je potrebno, da storimo tudi mi svojo dolžnost in da pošljamo svoje sinove tja, da se na šoli pripravljajo za svoj bodoči poklic.

iz živinorejskih in poljedelskih krajev, pa tudi sinovom iz drugih krajev, ki morejo samo pozimi od doma. Pozimi je najlepša prilika za pouk kmetijskih mladeničev. Zlasti važen je v tem času praktični pouk v živinoreji, mlekarstvu, prasičereji, v gnojenju, v travništvu, pašništvu in gozdarstvu.

Letna šola traja vse leto, od meseca novembra do konca oktobra. Ta šola se priporoča za kmetske sinove, ki se hočejo predvsem praktično učiti vinogradništva, kletarstva, sadjarstva in vrtarstva. Zato je tudi v prvi vrsti namenjena sinovom iz vinorodnih krajev naše dežele, pa tudi onim iz drugih krajev, če se hočejo v teh gospodarskih panogah izvežbati.

Kdor se pa hoče izučiti v vseh kmetijskih panogah, obiskuje lahko zimsko in letno šolo, in sicer na ta način, da se vpiše najprej v letno šolo in potem ostane še drugi zimski tečaj na šoli. Tako je mogoče v poldrugem letu dovršiti letno in zimsko šolo.

Deželni odbor razpisuje ravnokar novo šolsko leto in oddajo prostih mest na Grmu. Opozarjamo na

Podoba 101. (izvir.) Pogled na pašnik „k. k. Kraglgut“ proti jugu.

V zadnjem času se močno vpliva na napredek kmetijstva tudi na druge načine, tako n. pr. s poukom odraslih gospodarjev potom kmetijskih tečajev in potnih predavanj. To je prav in tudi potrebno. Ali strokovne izobrazbe, ki jo podaja kmetijski mladini dobro urejena kmetijska šola, ne moremo nadomeščati s takimi tečaji in predavanji, to pa zato ne, ker manjka odraslim gospodarjem podlage, ker manjka tistih temeljnih vednosti, ki se nanje naslanja napredek pri posameznih gospodarskih panogah in ki jih moramo poznati, če se hočemo s potrebnim zanimanjem in z umevanjem poprijeti zboljševanja našega kmetijstva.

Kmetijska šola na Grmu ustreza danes po svoji uredbi vsem potrebam naših kranjskih gospodarjev. Zaraditega ima zavod dve šoli, zimsko šolo in letno šolo.

Zimska šola je samo pozimi in traja dve zimi, vsako zimo po 5 mesecev, skupaj torej 10 mesecev. Šola traja vsako zimo od novembra do konca marca. Ta šola se priporoča v prvi vrsti za kmetske sinove

to vse naše gospodarje, ki imajo ukaželjne sinove, ki so jih namenili za dom, s pozivom, da prosijo za sprejem v šolo. Gospodarji ki zmorejo stroške za šolanje, naj pošljejo sinove na svoje stroške v šolo, drugi naj pa prosijo za prosta mesta, ki jih je sedaj prostih 28.

Z ukaželjno kmetsko mladino na vsak način v strokovno šolo!

Danes se ne more nihče več izgovarjati, da ne more pošiljati svojega sina v to šolo, kajti danes je dosti prostih mest na šoli, pouk sam je pa tako urejen, da ustreza potrebam staršev in mladeničev iz najrazličnejših krajev naše dežele.

Rahljanje zemlje z razstrelbo.

Piše M. Humek, dež. sad. učitelj.

1. Splošna pojasnila.

Odkar se človeški rod peča s poljedelstvom, je njegovo najvažnejše, a tudi najtežavnejše opravilo

obdelovanje, to je rahljanje zemlje. Že naši pradedje pred sto in sto leti so dobro vedeli, da je kakovost in množina kakršnegakoli pridelka poleg podnebja in vremena največ zavisna od kakovosti zemlje in njenega

prepričali, da tak način globokega prekopavanja ni vselej brez slabih posledic. Vrhnja, rodna zemlja se potopi v globočino in tam ne pride do popolne veljave. Spodnja, mrtva plast stopi na površje in vsaj nekaj let niti v kemijskem, niti v fizikalnem oziru ni taka, da bi ugaljala potrebam rastlinskega življenja. Zato se vedno bolj priporoča rigolanje na ta način, da se zgornja, rodna plast samo obrača, spodnja pa na mestu raztrga in zrahlja, ne da bi prišla na površje. S takim rigolanjem dosežemo najugodnejši učinek, ker ostane rodna zemlja na svojem mestu na površju, spodnje plasti se pa zopet na svojem mestu zrahljajo in takorekoč odpro zračnemu in vsled tega tudi vplivu zemeljskih bakterij.

Ker se vedno bolj jasno spoznava velika važnost globokega rahljanja zemlje, posebno v nekaterih kmetijskih panogah, in ker to delo ovira vedno večja draginja in splošno pomanjkanje delavskih moči, so tudi v tem oziru začeli iskati novih potov, cenejših sredstev in načinov za tako važno kulturno delo. Ze pred več desetletji so začeli Amerikanci poskušati zemljo v to svrhu raztrejivati tako, kakor se razstreljuje ska-

Podoba 102. (izvir.) Telice na poskusni parceli umetnega pašnika na pašniku „k. k. Kraglgut“ v avgustu 1910.

obdelovanja. Danes bi moral vsak kmetovalec natančno vedeti, zakaj orje, koplje, okopava, zlasti zakaj rigola. Vedeti bi moral, da z vsemi temi dragimi in težavnimi deli odpira zemljo, da more vanjo zrak, ki je neobhodno potreben za razpadanje rudninskih tvarin in istotako za razkrajanje organskih snovi (gnoja) ter za življenje in delovanje bakterij v zemlji. Z globokim rahljanjem zemlje pa posebno odpiramo nerodovitne zemeljske plasti, da se morejo razkrojiti in stem množimo rodno plast. Z njim uravnavamo zemeljsko vlago in toplino in dosežemo, da morejo rastlinske korenine laže in globlje prodirati v globočino. Z rahljanjem zemlje tudi najuspešneje zatiramo plevel. Izkratka: poleg gnojenja je rahljanje zemlje tisto velevažno kmetijsko opravilo, ki vsled njega zemlja dobi vse one lastnosti, ki jih navadno izražamo z besedo **rodovitnost**.

Rodovitnost zemlje posebno pomnožimo z globokim rahljanjem ali rigolanjem, in dokazano je, da se na ta način čisti dohodek kakega pridelka lahko zviša za 20—30%. Nekatere kulture, zlasti sadjarstvo in vinstvo, so pa brez globokega rahljanja zemlje danes nemogoče.

Globoko se zemlja rahlja z ročnim prekopavanjem (rigolanjem) ali pa z globokim oranjem. Navadno se delo tako zvršuje, da se spodnja zemeljska plast spravi na površje, vrhnja pa na dno. V novejšem času so se pa

lovje, ruda itd. Poskušnje so se obnesle izvrstno in se je ta način obdelovanja zemlje v Ameriki že zelo razvil in razširil. Tudi po nekaterih evropskih državah so že

Podoba 103. (izvir.) Telice se pasejo na poskusni parceli 62. dan po posetvi mešanice.

pred več leti sledili ameriškemu zgledu z istim uspehom. Pri nas v Avstriji se je o tej zadevi začelo govoriti šele zadnja leta in obširnejši poskusi so se zvršili šele preteklo in letošnje leto.

Danes še ne moremo presoditi, v koliki meri in s kakšnim uspehom se bo dal ta način obdelovanja zemlje uporabljati v naših razmerah, vendar je potrebno, da se seznamimo s to zanimivo novostjo in da tudi pri nas začnemo delati razne poskuse, kajti dognano je že sedaj, da z razstrelbo lahko izdatno **podpiramo** ali celo nadomestimo marsiktero tozadevno ročno ali vprežno delo.

Prednosti razstreljevanja zemlje nasproti ročnemu rigolanju in globokemu oranju so pod ugodnimi pogoji lahko jako znatne. Posebno pride v poštev cenejša, hitrejša in boljša zvršitev. To velja seveda predvsem za take kraje, kjer je pomanjkanje delavskih moči posebno občutno in se celo za drag denar ne more dobiti dovolj dobrih in zanesljivih delavcev. Dalje kaže posluževati se razstreljevanja zemlje v takem slučaju, kjer hočemo hitro zvršiti nameravano delo, a ni mogoče naenkrat dobiti toliko delavcev. Prav posebno pride razstreljevanje v poštev na zvezni, težki zemlji. Tu se rigolanje z razstreljevanjem zvrši tudi veliko boljše kakor z rokami, ker razstrelivo zgornjo rodno plast le nekoliko privzdigne in zrahlja, spodnje mrtve plasti pa raztrga in zdrobi na poljubno globočino in širino. Prav posebnega pomena pa je razstreljevanje pri krčenju gozdov. Tu že po dosedanjih skušnjah lahko odločno trdimo, da se odstranjevanje gozdnih parobkov (štorov) in uravnavanje zemlje z ročnim delom nikdar ne zvrši tako hitro, temeljito in razmerno poceni, kakor z razstrelbo. Prav tako pripravno sredstvo je razstrelba za napravo drevesnih jam in za rahljanje spodnjih, nerodovitnih plasti v starejših vinogradih in sadovnjakih. Tudi za napravo jarkov in osuševanje močvirja je razstreljevanje porabno.

2. Razstrelivo in potrebščine.

Za razstrelbo zemlje hodita v poštev v Avstriji edino dve vrsti razstreliva, in sicer „**Dinamon I.**“ in „**Amonal.**“. Obe spadata k takozvanim varnostnim razstrelivom, ker sta izdelka samanasebi popolnoma brez vsake nevarnosti. (Na Ogrskem rabijo enak izdelek pod imenom „Astralit“, v Nemčiji ga pa zovejo „Romperit“ in „Monahit.“)

V naslednjem bomo govorili le o Dinamonu I., ker je pri nas edino ta preparat vpeljan v praktično rabo in se je na vse strani najboljše obnesel.

Dinamon I. je sivkast prah, napolnjen v zelene, 23 ali 30 mm debele ter 15 ali 18 cm dolge popirnatne cevke, ki drže po 50 ali 100 g razstreliva. Take zvitke imenujemo **dinamonove patrone**. Po 10, oziroma 20 takih patron je zaviti v popirnat zavoj, ki tehta neto 1 kg, in po 20 takih zavojev je vloženihi potem v solidno izdelane in dobro zaprte lesene zaboje. Manj kakor 1 zaboj se ne oddaja.

Dinamon izdeluje in prodaja edino c. kr. vojna uprava. Seveda ima za razpečavanje svoja zastopstva. Glavno zalogo za avstrijske dežele ima tvrdka bratje Böhler & Co., Dunaj I., Elisabetstrasse 12—14. Za Kranjsko ima zalogo E. Hammerschmidt, koncesioniran založnik razstreliva v Ljubljani. Cena dinamonu je 185 K za 100 kg z zabojem vred. Zaboj za 20 kg pride torej na 37 K. V enem takem zaboju je 200 velikih (po 100 g), ali pa 400 manjših (po 50 g) patron, torej velja ena patrona s 100 g 18½ h in s 50 g vsebine 9¼ h. Naboj z eno večjo patrono z vso opremo vred stane kakih 25 h, naboj z malo patrono pa okrog 16 h. Vojna uprava pa resno namerava te cene tako

znižati, da bo velika patrona prišla na 10 h, mala pa na 5 h. Še enkrat poudarjam, da veljajo naznačene cene le za cele zaboje, ker se posamezni zavitki ali celo posamezne patrone ne oddajajo.

Dinamon I. je neka moki podobna zmes, ki ji je glavna sestavina amonijev soliter. (Bistvena sestavina dinamita je pa nitroglicerini.) Samobesebi je izdelek popolnoma brez nevarnosti. Niti s tolčenjem, niti s trenjem ali na kak drug mehaničen način ga ni moči pripraviti, da bi se razpočil (eksplodiral). V najhujši žerjavici se ne razpoči, in če ga prižgemo, gori mirno, s sajastim plamenom, brez sledu kake razstrelbe. Dinamon tudi ne zmrzne in se vsled tega lahko brez skrbi rabi ob najhujšem mrazu. (Dinamit zmrzne in je tak silno nevaren.) Vsled teh lastnosti dinamon po pravici zasluži pridevek **varnostno razstrelivo**. Zato se pa lahko tudi dobiva brez vsakršnega dovoljenja v poljubni množini. Razpošiljati se sme po železnici ali po pošti, kakor vsako drugo blago. Edino občutljiv je proti mokroti, zato se **mōra hraniti v suhem prostoru** in pa ločen od drugih razstrelivih snovi, posebno od **užigalnih kapic**, to se pravi, da dinamon in užigalne kapice nikdar ne smejo biti skupaj v enem zavitku (ali pa skupaj v isti omari, na isti polici, v istem predalu itd.). Najbolj varno je, da imamo shranjene užigalne kapice v drugem prostoru (v drugi sobi) kakor dinamon.

Dinamon se da na tri načine pripraviti do tega, da se razpoči ali eksplodira, in sicer z užigalno kapico, z električnim užigalom, ali pa z fulminatno vrstico. Električno užigalo je najdražje, ker je treba zato posebnega, dragega električnega stroja in dolgih električnih žic. Zato bomo rabili za posamezne strele izvečine le užigalne kapice št. 6., za več podkopov, ki naj se razpočijo hkrati, pa do skrajnosti varno fulminatno vrstico.

Užigalna kapica je pri razstreljevanju **najnevarnejši predmet** in je treba največje pazljivosti, kadar imamo opravka z njo. Taka kapica je 3½ cm dolga in 6 mm debela medena (mesingasta) cevka, ki je na enem koncu zaprta in skoraj do polovice napolnjena z belo razstrelivo zmesjo.

Kako moč ima taka kapica, če se razpoči, vidimo iz tega, ker prebije 5 mm debelo svinčeno ploščo, kakor bi jo prevrtal.

Pri rabi užigalne kapice moramo strogo paziti, da nam ne pade na tla, da ne stopimo nanjo in da ne pride v roke lehkomišelnim in nerodnim ljudem ali celo otrokom. Naravnost blazno bi bilo na primer s kakim trdim predmetom drezati pri odprtem koncu v tulec ali celo praskati razstrelno snov. Ob takem ravnanju bi se kapica lahko razpočila, in nesreča bi bila gotova. Istotako nevarno je v bližini kapic prižigati užigalice, kaditi tobak (pipo, smotke, cigarete).

Ob pametnem in previdnem ravnanju so pa tudi užigalne kapice dosti varne, zlasti potem, ko se privadimo na njihovo rabo. Dobijo se v istih zalogah kakor druga razstreliva. Za naše namene je najprikladnejša št. 6. Cena jim je po 4 h za komad. Vsled nevarnosti, ki je združena z njihovo rabo, jih moremo dobiti le z dovoljenjem pristojnega okrajnega glavarstva. Tako dovoljenje da okrajno glavarstvo vsaki neoporečeni osebi, in sicer **brezplačno**. Hranimo jih v primernih škatljicah, tesno vložene med bato, na suhem, hladnem prostoru in — še enkrat poudarjam — **strogo ločene od dinamona**.

Poleg užigalnih kopic potrebujemo pri razstreljevanju še navadno (angleško) **užigalno vrvico**. Meter dolg kos vrvice gori približno 80 sekund in stane 3 h. Iz poznejšega popisa bo razvidno, kako opremimo dinamovno patrono z užigalno kapico in vrvico.

Nekaj novega je od vojnega ministrstva patentovana **fulminatna užigalna vrvica**. Z njo lahko hkrati užgemo neomejeno število podkopov (min) prav tako, kakor z električnim užigalom, le s tem razločkom, da je oprema neprimerno preprostejša in lažja in da je pri takem užiganju popolnoma izključena vsakršna nevarnost. Edina slaba lastnost te vrvice je, da je zelo draga; meter stane namreč 16 h.

Pri razstreljevanju zemlje potrebujemo poleg naštetih in opisanih predmetov še železen ali jeklen drog, da z njim zemljo navrtamo od pol do poldruega metra globoko. Drog naj bo zato primerno dolg in imej okrog 30 mm premera.

Prodaja lesa iz gozda.

I.

Gozdni posestniki prodajajo les konsumentom ali odjemalcem, ki ga sami rabijo za domačijo in za razne obrtne izdelke, in pa lesotrzcem, ki ga potem prodajajo konsumentom ali pa zopet drugim trgovcem, ki slednjič šele od njih pride v roke konsumentov.

Les prodajajo gozdni posestniki različno. Prodaja se les vsega gozda, oziroma gozdnih vzrasti, prodajajo se posamezna drevesa, kakor stoje v gozdu, ali pa se oddajajo izdelki posekanega in podelanega lesa.

Kupčija se napravi ali pred posekom in podelavo debel, ali šele potem.

Izdelavo posameznih izdelkov ali sortimentov lesa prevzame lahko ali kupec, ali pa gozdni posestnik sam, kakor se pač ta dva domenita še pred posekom prodanega, stoječega gozda.

Ce je sklenjena kupčija za les celih gozdov ali posameznih debel stoječega drevja, sta se domenila prodajalec in kupec mnogokrat kar za gotovo kupno ceno pred posekom; kupna cena se včasih plača takoj. Telesnina ali množina lesa stoječega gozda se dožene na podlagi več ali manj natančne cenitve; včasih celo nič ne precenijo, koliko lesa stoji v gozdu, kar je seveda nespametno. Pri prodaji na „počez“ ali „povprek“ navadno kupec poseka kupljeni gozd (les) v lastni režiji, da debela sam obeliti in podelati v daljše ali krajše kosove, iz ostalega pa napravi za lesovino in jamski les sposobne kose, ali pa se izdelajo tramiči itd. Včasih oteše vsa debela v tramove in tramiče, izkratka, razpolaga s svojim kupljenim lesom kakor mu drago.

V slučaju pa, da se proda, oziroma kupi že posekan les, se ravna, oziroma dogovori cena za vsake vrste izdelke ali sortimente, bodisi po številu kosov ali po telesnini (kubični meri), včasih pa tudi za celotna, ležeča debela. Kupčija za posekan in podelan les se sklene lahko že pred sekanjem gozda ali pa šele potem in ko se les podela v raznovrstne izdelke. Kupčija se lahko razteza ali na vse sirove izdelke, ki jih je mogoče napraviti iz posekanih debel, ali pa samo na zahtevane, posamezne sortimente. Domenjeno je lahko, da vodi podelavo v razne izdelke prodajalec (gozdni posestnik), ki najame in plača delavce, ali pa, da vse to prevzame in da napravi kupec.

Glede prodaje stoječega lesa celih gozdov je poudariti, da bi se to v nizkih gozdih lahko zgodilo brez pomisleka. Posamezne ploščine gozdov nizkega rasti bi se lahko odprodajale v posekanje najboljšemu ponudniku. Vendar se pri nas v akacijevih in kostanjevih nizkih gozdih niti ne prodaja tako počez, ampak se navadno prodajo po poseku pridobljeni koli za vino-grade na komade, oziroma v povezih — bodisi celi ali klani —, naj je sekal lastnik gozda sam ali kupec lesa. Taka prodaja je tudi najpravičnejša.

V visokih gozdih je prodaja drevja kar povprečno precej vagana, ker je težko naprej prav natančno določiti množino lesa in njegovo kvaliteto ter vedeti, koliko raznih boljših izdelkov bo dal gozd, ko bo posekan. Zaraditega se tudi vrednost gozda ne da do pičice natančno izračunati. Vendar je treba gozdnemu posestniku vrednost gozda dognati kolikor mogoče natančno, da se obvaruje prevelikega presenečenja tedaj, ko se na podlagi izmerjenja lesa že posekanega gozda izve istinita množina lesa. Kako se preceni in izračuni množina stoječega lesa celih gozdov, o tem bomo izdali primerna navodila, opremljena s kazali ali tabelami.

Prodaja stoječega lesa na ta način, da vcenimo njegovo množino „na gotovo ploskev“, je še bolj vagana kakor prejšnja. Pri prodaji na ploskev se namreč navadno določi le domnevna množina na podlagi izkušnje. Ravnamo se naprimer po množini lesa na hektaru, ki jo je bila dala kaka sosedna posekana ploskev našemu gozdu zelo podobnega, enako starega in razvitega gozda. Ker pa skoraj ni takih ploskev, kjer bi bilo na hektaru enako veliko lesa in iste kakovosti, tako merilo za cenitev ni prav zanesljivo.

Najbolj kočljiva je prodaja stoječih drevs pri prebiralnem sekanju, če se sklene za drevesa od gotove debeline navzgor, ker je natančna cenitev količine lesa v tem slučaju jako težavna. Kljub temu se pri nas skoraj vsepovsod le na ta način prodaja, in sicer na podlagi prav površne cenitve.

Pri prodaji stoječega lesa se lahko domenijo razni pogoji. Debela se prodajo, oziroma kupijo vnaprej, ne glede na morebitne napake, ki se pokažejo šele po poseku (navadno v jedru spodnjega dela debela); zmenjena cena je torej za vso množino lesa enainista.

Pogodba se lahko napravi tudi tako, da se kupec zaveže prevzeti ves les iz ogledanega stoječega gozda, njegova cena se pa napravi odvisna od izmeritve lesa po poseku; v to svrho se določi cena od kubičnega, celotnega ali polnega metra za zdrav les posebej in za nezdravega posebej. Tretji slučaj bi bil ta, da se nastavi v pogodbi za naprej kupljen stoječ gozd cene za vse posamezne lesne izdelke, ki jih bo mogoče izdelati, torej na primer za močne hlode ali krlje poraben les zase, za jamski les, za stavbni les, za tirne pragove sposoben les zase itd. Za naprej kupljen les je torej plačati, ko je les izdelan, odpadajočo vsoto, oziroma ostanek po odbitku predplačane vsote.

Ker se naprej ne ve dobro, koliko bo nezdravega lesa po poseku, si kupec, ki prevzame kar stoječ les v gozdu za gotovo ceno, prizadeva pogoditi primerno nižje kupne cene. Če se pa pogodi za nezdrav les, ki bi se po poseku pokazal, nižja kupna cena, skuša gozdni posestnik (prodajalec), če ima po pogodbi sam podelati les, iz nezdravih debel izdelati kolikor mogoče veliko zdravega lesa na ta način, da deblom toliko časa odrezuje nezdrave dele, da se pokaže zdrav les. Če pa kupec prevzame podelavo lesa, bo naravno gledal, da se pokaže na izdelkih tudi slabi les, ki ga je plačati

ceneje kakor zdravega. V tej stvari se je torej treba točno in jasno domeniti, da pozneje ne delata prodajalec ali kupec drug drugemu težav in krivice.

Lesotržci in tudi konsumenti, ki vedo, da bodo rabili gotove, n. pr. tesane in rezane izdelke, jih večkrat že naprej naročajo in kupujejo. Taka naročila gozdnega posestnika lahko zelo zadovoljijo, ker naprej ve, v kake vrste izdelke naj razreže les, ki ga namerava prodati posekanega in podelanega.

Najmanj težav in prerekanja bi bilo tedaj, ko bi prodajal gozdni posestnik že izdelan les, ker bi bila količina in kakovost tega blaga vselej dobro znana in se oddaja ali odvažanje prodanega lesa lahko zvrši neposredno po napravljeni kupčiji. Vendar pa gozdni posestnik celo za sirovo podelani les, če ga izdeluje brez naročila, lahko včasih zabrede v težkoče in mora iskati potem kupcev, posebno tedaj, če podela les v razne sortimente in ni vselej natančno poučen, ktere vrste izdelke bo lesna trgovina v doglednem času najbolj zahtevala. Včasih namreč po nekterih izdelkih sploh nič ne povprašujejo in se torej ne morejo kmalu dobro prodati; dolgo časa na skladiščih ležeč les se pa lahko poslabša na kakovosti in izgubi na prvotni vrednosti. Težavno bi gozdni posestnik special izdelan les morebiti tudi tedaj, če ga ne more ponuditi več kupcem in bi bil navezan na ponudbo enega samega.

Sladkanje in alkoholiziranje vinskega mošta za prodajo in za domačo rabo.

Z ozirom na to, da je nova vinska postava že 5. leto v veljavi in da mora torej že vsakdo, ki se z vinstvom peča, pozati vse njene določbe, kajti vsakdo mora imeti tako postavu v svoji kleti ali točilnici vidno obešeno, se vendar še pogosto dogaja, da se ti ali oni predpisi slabo tolmačijo ali pa da se sploh ne upoštevajo, češ, kaj me brigajo vinske postave.

No, marsikdo je to svojo brezbriznost že prav drago plačal, in sicer nekteri z visokimi denarnimi vsotami, drugi pa z zaporom. Zato morda ne bo odveč, če vinogradnike in vse one, ki se bavijo z napravo in prodajo vina, sedaj neposredno pred trgatvijo še enkrat opozorim na § 5., odnosno § 3. vinske postave z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210.

Na podlagi § 5. v. z. je namreč dovoljeno vsakemu, ki gozdje in vinski mošt sam pridela ali ga tudi od drugih za nadaljnjo prodajo kupi, izboljšati mošt z dodatkom pesnega, t. j. navadnega sladkorja, in sicer $\frac{1}{2}$ —5 kg na vsakih 100 litrov mošta ali drozge. Dodati se pa sme le z dovoljenjem pristojnega okrajnega glavarstva, odnosno magistrata. Tozadevne, kolka proste prošnje je vložiti potom pristojnega županstva ali tudi naravnost na c. kr. okrajno glavarstvo z navedbo množine mošta in za porabo določenega sladkorja v odstotkih.

Od naprosbe za tako dovoljenje so pa izvzeti vsi oni, ki svoj ali kupljeni mošt, odnosno vino, porabijo zase, ga torej ne prodajo. Ti lahko sladkajo kolikor in kakor hočejo, ne da bi jim bilo treba komu naznaniti. Le če napravijo potem tudi tropinščnico (petijot, t. j. izluženje tropin ali z drozge s cukreno vodo), se mora to pristojnemu županstvu javiti z navedbo množine tako napravljene pijače.

Bodisi, da ima sladkanje mošta gotove prednosti, vendar naj vsakdo, če ni prav neobhodno potrebno,

tako manipulacijo opusti. To iz enostavnega vzroka, ker tako izboljšane mošta ali vina ne more prodajati za „pristno“ ali „naravno“ vino, vsled česar ga marsikdo ne mara kupiti, ker se boji sitnosti, dočim rajši kupi popolnoma naravno vino, čeprav je nekoliko slabše, ker ga potem lahko brez skrbi z drugimi naravnimi vini zmeša in izboljša. In če se slabemu, šibkemu ali jako kislemu moštu ne doda vsaj 2% sladkorja, je pa uspeh prav malenkosten. Čim slabši je torej mošt, tem več sladkorja (2—5%) se mu mora dodati. Stem so pa zopet združeni precejšnji izdatki, ki jih kupci pri takih vinih le redkokdaj poravnajo s kupnino.

Mnogo bolje in posebno priporočljivo je torej, da vsak vinogradnik počaka kolikor možno dolgo s trgatvijo, izvzemši, če ne pridejo izredne okoliščine, kajti kdor trga zrelo grozdje, dobi močnejši in milejši mošt, vsled česar mu ni treba segati po gorinavedenih sredstvih, da bi pridelek izboljšal ter si stem na eni strani prihrani denar za nakup nepotrebne sladkorja, na drugi strani si pa ohrani ugled kot prodajalec dobre in popolnoma pristne vinske kapljice.

Letos je sicer z vremenom povsod velik križ, toda letošnji vinski pridelek bo tudi v mrzlejših krajih v splošnem gotovo boljši od lanskega; vsaj tako kisel ne bo, zlasti če ostanejo listi pri sedanjih vlagi še septembra zdravi in če nas september še količkaj osreči z gorkimi, solnčnimi dnevi.

Končno naj še pripomnim, da se glasom § 3. v. z. alkohol ali vinski cvet moštu ali vinu v svrhu zboljšanja ali okrepčanja nikakor ne sme dodajati.

Fr. Gombač.

Našim čebelarjem v resen opomin.

Od vseh čebelarjev strokovnjakov je pripoznana resnica, da je od pravilnega prezimovanja čebel največ odvisen večji ali manjši uspeh čebelarstva. Iz tega razloga polaga vsak umen čebelar največjo skrb na to, da zadosti jeseni v tem oziru vsem skušnjam in zahtevam, t. j. da je uzimil samo močna ljudstva, ki imajo mlado, rodovitno matico, da je zadosti živeža, da so panji topli, dobro zadelani itd. Mnogi naši čebelarji na deželi so kot samouki v tem oskrbovanju vendar, žal, preveč površni. Po ajdovi paši je njih glavna želja, da prodajo najtežje panje, oziroma da požveplajo najboljša ljudstva, in puščajo za prihodnje leto slabiče. V ugodnih zimah, zlasti če je prihodnja pomlad zgodnja in vlada gorko vreme, jim to postopanje navidezno ne škoduje; nasprotno se ponašajo proti skrbnim in vestnim čebelarjem z lepimi dohodki. Kaj žalostno sliko pa prinaša tako neveščo oskrbovanje po dolgotrajnih ali ostrih zimah! Potem ni zabavljanja ne konca ne kraja, da „muha ne da kruha“, in navadna posledica je, da se pri takih čebelarjih ta panoga ne le opusti, ampak da postanejo največji neprijatelji tej živalci. Pri tem se pa ne zavedajo, da so s svojo lakomnostjo in nevednostjo sami zakrivali svoje neuspehe.

Po letošnjem poletnem životarjenju čebel se je bati, da bo letošnji čebelarški pridelek prav pičel. Spomladi so se ljudstva sicer zelo in ugodno razvijala, so pa malo rojila, pozna slana je zamorila kostonjev cvet in poznejše vedno deževno vreme je izpiralo nektar s cvetočih rastlin in enako je bilo z nabiranjem cvetnega prahu. Čebelna ljudstva so julija in avgusta

prav siromašno životarila, mnoga so pomrla, ostala so pa sestradana težko pričakovala konec deževnega vremena in začetek ajdove paše. Le kdor je med tem časom čebele krmil, je obdržal in si pripričeval močna ljudstva, sposobna za morebitno ugodno okoriščenje z ajdovo pašo. Ta ima tudi upanje, da dobi boljših in večjih dohodkov.

Po stanju sredi meseca avgusta t. l. je pa v pretežni večini letos tako, da so ljudstva oslabela, da imajo malo delavk in skoraj nič ali malo zalege.

Letošnji uspeh čebelarstva se da z veliko sigurnostjo takole napovedati:

Če bo v času ajdovega cvetja vreme ugodno in bo obilna paša, se bodo čebele nanovo močno zarodile in po končani ajdovi paši bo v močnih panjih poleg precejšnje množine medu veliko mladih čebel in neizgojene zalege; če bo samo ugodna paša, bo obilo mladih čebel in veliko zalege, pa le malo ali nič medu, in če bo še nadalje deževno vreme, oziroma slaba paša, potem bo letos taka mizerija v naših čebelnjakih, da bo joj!

Dejanski je letos pri nas na Kranjskem položaj tak, da zahteva razum vsakega čebelarja, ki mu je obstoj in napredek našega čebelarstva pri srcu, da vse potrebno ukrene, da se naše čebelarstvo reši preteče ji katastrofe. Zato ne zadostuje, da se naši čebelarji opozarjajo na to nevarnost samo v strogo strokovnih listih, n. pr. v „Slov. Čebelarju“, ampak sploh v vseh kmetijskih časopisih, ki jih berejo naši čebelarji. To je tudi povod temu spisu.

Da se naše čebelarstvo vsled letošnjega neugodnega vremena obvaruje preteče nevarnosti, se našim čebelarjem svetuje v glavnih potezah naslednje:

Koj po ajdovi paši naj se določi, koliko panjev naj ostane za prihodnje leto. *Izbira naj zadene samo močna ljudstva, ki imajo če mogoče mlado in rodovitno matico in medu 10—15 kg. Od ostalih panjev, ki se jim namerava vzeti med in vosek, naj se gotovo vsa ljudstva ohranijo in združijo s čebelami, namenjenimi za prezimovanje. Če je žveplanje panjev v dobrih letinah smrten in neodpusten greh, je letos naravnost rabeljsko delo.*

Združevanje ljudstev je prav preprosta stvar. V tem času se čebele med seboj ne koljejo, če je čebelar nekoliko pazen in združuje nasičena ljudstva, ki jim da prej enak duh. Zal, da večina naših čebelarjev ne uvideva koristi tega dela, in sicer deloma zaradi nemarnosti, deloma pa zaradi boječnosti pred čebelnimi piki. Zato vsako jesen čisto po nepotrebnem zavržejo na stotisoče kron vrednosti.

Pri razdiranju se dobi navadno še precej neizgojene zalege. Ta se zadaj pridene panjem, ki so namenjeni v prezimovanje, in se pusti, da jo čebele zasedejo, grejejo in zalego vzgoje.

Pri letošnjih razmerah se je bati, da marsikteri čebelar ne bo imel ob času podiranja panjev zadosti medu za prezimovanje čebel. Kako naj si ta pomaga?

Lehkomiselno taka ljudstva pustiti v prezimovanje, je ne le na največjo kvar umnemu čebelarstvu, ampak se pravi lehkomiselno grešiti na ugodnost vremena prihodnjega leta in jakost naše čebelne pasme. Oboje pomeni v najboljšem slučaju, da si vzdržuje čebelar samo slabotna čebelna ljudstva; v neugodnih razmerah je pa pogin neizogiben. Iz tega vzroka bo treba letos globoko poseči v žep, da se naše čebele obvarujejo pred katastrofo, in na to opozarjamo že danes ne le naše čebelarje, čebelarska društva, ampak vse merodajne faktorje, da bi se v pravem času dobil ne obdačen

sladkor, ki bi vsaj deloma pomagal kriti velike stroške naših čebelarjev za pravilno vzimovanje čebel.

Samoobsebi je nadalje umevno, da bomo določili za prezimovanje manjše število panjev ter da bomo te pravilno vzimili. Če to storimo, se stem obvarujemo večjih stroškov, imamo spomladi manj izgub in upravičeno pričakujemo v prihodnjem letu boljše čebelno leto.

Želeti je, da bi se vsi čebelarji ravnali po tem navodilu in da bi na ta način rešili na tisoče ljudstev, ki bi sicer životarila in stradala do pomladi, tedaj pa, ko bi se morala začeti krepko razvijati, pa žalostno umrla ter pustila svojo zupaščino moljem, ki bi s podvojeno silo uničevali ostale panje. A. Lapajne.

Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.

(Konec.)

Špranje v tramovih, podu, in zidu se morajo dobro zamazati z apnom ali s katranom, da se gosenice ne morejo v njih zabubiti. Žito je treba pridno premetavati v mesecih od maja do julija, to je v onem času, ko metuljček okoli leta. Če potem ne vidimo na stenah žitnic nič moljev ter jih tudi zvečer ni videti, da bi okoli letali, tedaj je dobro v prej omenjenih mesecih žitnice dobro zapirati, da ne pridejo vanje molji od drugje. Če pa v tem času opazujemo molje, tedaj naj se okna odpro, zlasti kadar žito prevračamo, da morejo ti škodljivci iz žitnice izleteti. Če je v žitnicah posebno veliko moljev in so stene in vse drugo belo pobeljene, jih lahko uničujemo in pobijamo v veliki množini, ker metuljčki podnevi mirno sede in se dobro ločijo od belih sten, desak itd.

Najuspešnejše je pokončevanje tega škodljivca s premetavanjem žita od maja do julija, in tudi tedaj to ni brez pomena, če so gosenice že v zrnju. Pozno v poletju se premetavanje žita več ne izplača, ker so gosenice že vse izlezele iz zrnja. Če žito poštopamo s poprovo moko ali pa s kuhinjsko soljo, ga gosenice zapuste. Prav dobro je stene žitnic in žitnih predalov dobro zmiti (poribati) s slano vodo, preden se žito dene v žitne predale, ravnatoko se priporoča potem žito pokriti z rjuhami, namočenimi v slani vodi. To je pa zopet mogoče le v zračnih, suhih žitnicah. Prav dobro je tudi, da se pridno pobirajo zapredki aprila in marca. Ti se morajo zbirati in uničiti, najbolje je, da se sežgo. Če jih pustimo v žitnici na tleh, to obiranje prav nič ne koristi, kajti vsak zapredek se mora sežgati.

V žitnicah se pa včasih pojavlja tudi neka druga škodljiva gosenica. Ta je 7 mm dolga, bela, gola in ima 16 nog. Glavo ima rjavkasto. Ta škodljivka tudi različno zrnje popolnoma izgloje, pač pa zrnja nikdar ne oprede in ni videti nikdar kakih odpadkov na zrnju. Ta škodljivka je gosenica nekega metuljčka, ki ga imenujemo francoski žitni molj. Ponajveč škoduje na Francoskem, pojavlja se pa tudi že drugod. V Avstriji ga je bilo že opažati, in ker ni izključeno, da bi se bil s francoskim semenjem zanesel tudi na Kranjsko, je vredno, da ga vsaj nekoliko spoznamo.

Metuljček meri z razprostrtimi krili 17 mm. Sprednja krila so motno ilovnatorumena, zadnja pa siva. Leta v maju, juniju in celo v juliju. Samica izleže kakih 20 jajčec na kupček v žlebiček zrna, izlezele goseničice se potem porazgube, kajti v vsakem zrnju živi samo ena. Tudi zadostuje eno samo zrno, da se gosenica popolnoma preobrazi. Ko se ta v zrno vjé, se na zrnju vidi majhna

luknjica, ki je pa potem kmalu ni več opaziti. Gosenica popolnoma izdolbe notranjost zrna, odpadke devlje na eno polovico votlega zrna, v drugi polovici se pa zabubi. Žito škoduje prav močno, da lahko izgubi do 50% svoje teže. Zrnje dobi jako neprijeten okus in ga tudi živina ne mara. Ono zrnje, ki ga je napadla gosenica francoskega molja, se lahko spozna po tem, da plava na vodi. Gosenic iz žita ne preženemo, četudi ga premetavamo. Drugače se pa ta škodljivec zatira na isti način, kakor naš navadni žitni molj. J.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja. Če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 172. Moj pes ima trakuljo. Z blatom gredo včasih majhni beli delci od njega. Kako se psu odpravi trakulja? Ali je trakulja, ki jo ima pes, človeku nevarna? (I. P. v M.)

Odgovor: Trakulja je tudi človeku nevarna. Psu se da trakulja kmalu odpraviti, vendar Vam tu ne moremo svetovati kakega sredstva, ampak peljite psa h kakemu živinozdravniku, ki Vam bo povedal, kako in s čim mu jo najuspešneje preženete. J.

Vprašanje 173. V vrtnarskih knjigah ne dobim pouka, kako in kdaj je priporočljivo cepiti ribez in agras. Pojasnite mi, kako in na kaj se cepi ribez in agras in ali se razločuje to požlahtnjevanje od požlahtnjevanja sadnega drevja? (I. Š. v L.)

Odgovor: Ribez in agras se cepi za lubad. Najboljša podloga mu je rumencvetoče grozdjiče (*Ribes aereum*). Način in tehnika požlahtnjevanja je ista kakor pri požlahtnjevanju sadnega drevja. J.

Vprašanje 174. Napraviti nameravam vodnjak. Koliko litrov vsebuje kubični meter? (F. P. v A.)

Odgovor: Litrske mere so sploh urejene na podlagi metrskih mer. En liter vode meri en kubični decimeter. Če gre v en kubični decimeter liter vode, tedaj gre v tisoč kubičnih decimetrov ali v en kubični meter tisoč litrov vode. J.

Vprašanje 175. Moj sosed ima navado, da prasičem pomeša med krmo pepela, oziroma luga. Ali je umestno dajati prasičem pepela oziroma luga, in kolike vrednosti so sezamove tropine za pitanje svinj? (A. U. v R.)

Odgovor: Prasičem dajati lug bi Vam odsvetovali. Pač pa ni pepel brez vse vrednosti. V pepelu so razne rudninske soli, ki so živalim potrebne za boljše razvijanje in učvrščevanje kosti kakor tudi za pospeševanje teka in prebavljanja. Pa ne samo pepel, tudi prst ima take snovi v sebi. Zato imajo prasičerejci pripravljena posebna korita, kamor devljejo prst, in jih postavljajo v svinjak. Prasiči rijejo po tej prsti in lahko jemljejo rudninskih snovi iz te zemlje, kolikor in kadar se jim to poljubi. Sezamove tropine Vam za krmljenje prasičev priporočamo, kajti imajo v sebi veliko beljakovin in tolšče. Če dajete prasičem poleg drugih krmil tudi teh tropin, jih opitate skoraj še

enkrat ceneje. Se boljše kakor te so pa orehove tropine. Če krmito s sezamovimi ali z orehovimi tropinami, tedaj je dajati 3 do 4 mesece starim pujskom približno $\frac{1}{4}$ kg, 5 do 6 mesecev starim $\frac{1}{2}$ kg in dorašlim prasičem 1 do $1\frac{1}{2}$ kg tropin poleg repe, pese ali krompirja. Jako dobro jim je tudi dajati nekoliko žita in posnetega mleka. Seveda je potem dajati nekoliko manj repe, pese ali krompirja. Najceneje se prasiči pitajo, kadar so 3 do 7 mesecev stari, to je, dokler ne tehtajo 80 do 90 kg. Tedaj postaja pitanje nekoliko dražje, a ker takrat še niso zreli za klanje, se pač morajo pitati še dalje, dokler ne dosežejo približno 120 kg, kajti tedaj so za mesarja najbolj pripravni. J.

Vprašanje 176. Imam dobro kravo, ki mi je vrgla lepo tele. Bilo je dvanajst tednov pri materi, zdaj sem ga pa odstavil. Čudno se mi vidi, da krava sedaj mleko silno zadržuje, tako da se ga ne namolze niti $\frac{1}{4}$ l dnevno. Zakaj pridržuje krava mleko? (Z. S. v S.)

Odgovor: Da ima Vaša krava tako malo mleka, je pač mogočih več vzrokov. Morda je še pred oteletenjem ali potem imela kako bolezen na vimenu, ki je sploh niste opazili. Drug vzrok je lahko njeno razpoloženje vsled žalovanja po teletu. V Vašem primeru bo najbrž to veljalo. Lahko je pa tudi samo grda razvada. Če krava mleko pridržuje vsled žalovanja po teletu, tedaj je vsekako umestno, da z njo ob času molže prav ljubezljivo ravnete, da ji prigovarjate in jo božate. V jasli ji ob tem času položite takih krmil, ki jih najrajša žre, da se na ta način med molžo nekako zmoti. Dobro je, če se ji ob času molže dene v vodi namočena vreča čez hrbet. Če pa krava pridržuje mleko vsled razvade, je najbolje, da se ji vtakne v sesek mlečna cev, kakršne se dobivajo pri naši družbi po 80 h. Krava potem seskov ne more več zapreti in se lahko dodobra izmolze. Ko slednjič uvidi, da je njeno upiranje zaman, navadno opusti to slabo razvado. Če bi pa od obeh omenjenih slučajev nobeden ne bil pravi, tedaj je izgubila krava mleko vsled kake bolezni na vimenu, in v tem slučaju morate seveda poklicati živinozdravnika. J.

Vprašanje 177. Moj sosed pušča, da teče gnojnica ravno pred moja vežna vrata, kar me zelo ovira, ter pronica tudi v moj vodnjak in mi tako kvarijo vodo, da ni užitna. Kako naj postopam proti sosedu, da gnojnica ne bo več tekla iz njegovih hlevov pred moj prag in v moj vodnjak? (I. K. v R.)

Odgovor: Vaš sosed je dolžan, da spelje gnojnico tako, da Vam ne bo delala škode, zlasti še, da Vam ne bo kvarila pitne vode. Najbolje je, da se z njim lepo pogovorite in da on v svojo korist napravi gnojnično jamo, da mu torej gnojnica ne bo uhajala, kajti njene gnojilne vrednosti se ne smejo podcenjevati. Če bi Vam sosed ne hotel ustreči, mu povejte, da je to storiti dolžan, in se najprej pritožite na županstvo, če bi pa sosed še vseeno ostal trdovraten, pa na okrajno glavarstvo. J.

Vprašanje 178. Prosim poduka, kako se odpravijo bradavice na rokah? (A. M. v P.)

Odgovor: Bradavice je mogoče odstraniti z izrezovanjem, z izžiganjem ali pa s kakimi jedkimi snovmi. Taka jedka snov je n. pr. kadeča se solitrova kislina, ki se večkrat na dan po posameznih kapljicah s kakim ošpičenim klinčkom nanese na bradavice. Najbolje pa je, da odpravi bradavice zdravnik, ki lahko napravi vso stvar z mamečimi sredstvi tako, da ni nobenih bolečin. Da bi si sami odpravljali bradavice, Vam ne moremo svetovati, ker ta operacija za lajka ni brez nevarnosti. J.

Vprašanje 179. Pri nas v Gorici se mnogo ponuja neko krmilo za prasiče pod imenom „Lucullus.“ Sestavljeno je iz goveje krvi, ržene in ječmenove moke. Ali je „Lucul-

lus“ res kaj vreden in morda boljši kakor sezamove tropine? (A. V. v B.)

Odgovor: Vsekako je „Lucullus“ dobro krmilo za prasiče ter ima predvsem precej beljakovin v sebi. Pa tudi sezamove tropine v tem oziru ne bodo dosti zaostajale za njim. Vpraša se sedaj le, kaj je cenejše? Sicer začasno še nimamo pravih podatkov, katero teh dveh krmil bi pri manjši ceni doseglo isti uspeh, vendar je naše mnenje, da bo bržkone „Lucullus“ predrag in da bi bilo bolje pokladati sezamove tropine, ki so poleg orebovih tropin izvrstno sredstvo za krmiljenje prasičev. J.

Vprašanje 180. V gozdu sem pozimi posekal slabejša, upognjena drevesca, ostalim, lepšim sem pa samo otrebil spodnje, deloma suhe veje. Nekteri sosedje so me svarili, češ da je to škodljivo in da je za gozd najbolje, da se sam iztrebi, posebno pa se ne smejo trahiti veje bukve in smreke. Ali res trebljenje nekterim vrstam gozdnega drevja močno škoduje? Kdaj in kako naj se treblijo? (J. K. v S.)

Odgovor: Če ste izsekali slabejša in upognjena drevesca iz pregostega gozda ter ga torej pravočasno prerediti, ste popolnoma prav storili. Dotična listnata drevesa, ki od njihovih parobkov ne marate novih poganjkov, bi bili morali pač poleti sekati, ker od parobkov pozimi posekanega listnatega drevja rado vnovič poganja, posebno tedaj, če ti parobki niso obsenčeni. Sicer pa berite spis „Kdaj in kako naj se iztrebi grmovje, ovirajoče gozdno drevje v rasti“, ki smo ga priobčili v 13. številki lanskega letnika. Kar se tiče Vašega vprašanja glede trebljenja vej — ne mislimo kleščanja — je najboljši čas za to neposredno pred dobo, preden postane drevje zopet mužasto, torej pred pomladjo, ker se le pri tedaj otrebljenih vejah rane na odrezah takoj začno celiti in preraščati s kožo in skorjo. Če trebite jeseni, ostanejo ranjena mesta do pomladi odprta; hud mraz škodljivo vpliva na nežno skorjino staničje in se koža okrog rane rada suši, rana pa poveča. Veje je treba odrezati tik ob deblu; ko bi pustili štelje, jih mora deblo samo prerasti in bi bili torej štelji čez nekaj let v deblo vrasli. Les takih debel bi bil za deske neraben, ker bi imel vse polno grč, ki Vam izpadejo iz suhih desak; ostale bi Vam torej v deskah večje in manjše luknje. Čez 5 cm debelih vej ni priporočljivo odrezovati ali trebiti, ker tako velike rane rade začno gniti. Čim hitreje rasti je otrebljeno drevo, tem prej se mu rane zacelijo. Za porezovanje vej je rabiti drevesne žage. Z ostro sekirico se veja sicer tudi lepo odreže, toda tik ob deblu jo je težko odsekati, ne da bi obenem zasekali deblo in poškodovali debelno skorjo. Gozdarski strokovnjaki najbolj priporočajo za trebljenje vej takozvano Alersovo drevesno žago (Alers'sche Flügelsäge), ki je inozemski fabrikat in stane 4 do 5 K. Pri igličastem drevju, rastočem v sklenjenem gozdu, torej v precej polni zarasti, se trebijo šečasoma spodnje veje kar same stem, da se vsled trajnega zasenčenja suše in nato odpadejo. V splošnjem je svetovati, da se pri smreki, jelki, borovcu in macesnu odstranijo veje največ le na petino do četrtine cele (posamezne) drevesne višine, pri listnatem drevju se pa sme vzeti nekaj več. S trebljenjem pa ni zamenjavati, kleščanja, ki se more vršiti le pri gotovih lesnih vrstah in ima povsem drugačen smoter kakor ga ima trebljenje. Nadaljne podatke o trebljenju in o kleščanju dobite iz spisov „Ali naj jemljemo steljo iz gozda“, in „Listje gozdnega drevja — krmilo za živino“, ki smo jih priobčili v številkah 11., oziroma 15. lanskega letnika. —

Kmetijske novice.

Na kmetijski šoli na Grmu se prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Učenci se sprejemajo v zimsko šolo in v letno šolo. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Letna šola traja eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev. Pouk je brezplačen. Plačujoči učenci plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo in svečavo po 30 K na mesec. Za sinove kranjskih posestnikov se dobe prosta mesta. Prošnje za sprejem in za prosta mesta je vložiti zadnji čas do 15. septembra t. l. na ravnateljstvo šole.

Razstava prasičev in perutnine v Št. Jerneju. Opozarjamo interesente, da bo s to razstavo združen nekaj semenj za razstavljene živali. J.

Vozne in jezdne konje za vojaštvo bo kupovala vojaška kupovalna komisija dne 15. septembra t. l. v Mokronogu in dne 16. septembra t. l. v Št. Jerneju. Podrobnejše določbe o tem nakupovanju so razvidne iz razglasa med uradnimi vestmi te številke.

Društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol si je izvolilo na občnem zboru dne 3. avgusta t. l. svoj odbor, ki se je takoj takole sestavil: Predsednik: Pipan Ivan, Vižmarje; podpredsednik: Medic Rado, Kamnik; tajnik: Jenko Jožef, Vodice; blagajnik: Marinko Jožef, Dobrova; odborniki: Urbančič Anton, Čatež; Riedel Karol, Črnelo; Hladnik Ivan, Ljubljana; Rakuše Ivan, Straža, in Novak Josip, Notranje Gorice. Namestnika pa sta: Babnik Valentin, Glince in Goljar Ivan, Ljubljana. Pregledovalca računov sta: Pelko Ivan, Ljubljana, in Seifert Jos., Medvode.

Družbene vesti.

* **Enodnevne tečaje za razstreljevanje zemlje** priredi c. kr. kmetijska družba v septembru in oktobru t. l. po nekterih krajih Kranjske. Podrobnejša pojasnila o teh tečajih so razvidna iz tozadavnega razglasa med uradnimi vestmi te številke.

* **Novi celoletni tečaj gospodinske šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani** se prične v prvi polovici meseca oktobra t. l. Gojenke, ki želijo vstopiti v to šolo, se morajo zglasti do 10. septembra t. l. Podrobni pogoji glede sprejema so objavljeni v razglasu med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je 7.— 19% K 7.25 100 kg.

Naročbe na cele vagone po 10.000 kg se bodo izvrševale po naslednjih cenah.

K 544.— K 578.— K 612.— K 646.— K 680.— K 714.—
16 % 17 % 18 % 19 % 20 % 21 %

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bo znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic. Vozni list naj se vselej družbi vrne.

Kalijevo sol po K 12-60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskimi superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 36.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje vinogradov“ v peti in šesti številki in „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila“ v šesti številki letošnjega „Kmetovalca“.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, pa je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 21.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po nižji ceni K 19.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 75 kg. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker utegnejo tvornice pozneje ceno vsled večje porabe znatno povišati. Pri odjemu

pol ali celega vagona more dati družba znaten popust.

Sladkornata močna krmila kot okrepčujoča primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Klajno apno, 38—42%, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmil, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini na morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tiste naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se sanje denar naprej pošlje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

R a z g l a s

o prireditvi tečajev za razstreljevanje zemlje. Enodnevne tečaje za razstreljevanje zemlje

priredi c. kr. kmetijska družba Kranjska v naslednjih krajih:

9. septembra	v Cerkljah pri Kranju,
13. "	v Ribnem pri Bledu,
22. "	na Čatežu pri Vel. Loki,
29. "	v Ilirski Bistrici,
30. "	v Matenji vasi pri Prestranku,
6. oktobra	na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu.
8. "	v Črnomlju za vso Belo Krajino,
20. "	pa pri Sv. Križu pri Kostanjevici.

Vsak tečaj se bo vršil po naslednjem sporedu:

1. Predavanje o pomenu globokega rahljanja zemlje sploh. Tehnična pojasnila o ravnanju z varnostnim razstrelivom, o njegovi opremi in rabi.

2. Praktične vaje o razstreljevanju, in sicer:

a) poskusi, kako se z razstreljevanjem zemlja rigola; b) kako se napravljajo drevesne jame; c) kako se rahljajo spodnje zemeljske plasti v starejših sadovnjakih; d) kako se izstreljujejo drevesni parobki.

Pričetek vsakega tečaja ob osmih dopoldne. Posameznega tečaja se lahko udeleži neomejeno število oseb.

Tečajji so namenjeni predvsem tistim gospodarjem, ki se zanimajo za napredek v kmetijstvu sploh in še posebej za napredek v sadjarstvu. Zlasti opozarjamo na te prireditve vse posestnike, ki nameravajo krčiti gozdove; zanje bo ravno izstreljevanje drevesnih štorov posebno važno. Tečajev naj bi se končno udeležili tudi trenzi in zanesljivi delavci, ki bodo imeli tu priliko popolnoma priučiti se ravnanja s tem razstrelivom in bodo potem lahko v svojem okrožju proti plačilu izvrševali tozadevna dela.

Gg. načelnike naštetih kmetijskih podružnic prosimo, da sprejmejo in varno shranijo predmete, ki jim jih bomo poslali pred

tečajem. Istotako naj za dotični dan oskrbe lokal za predavanje in pa primerne prostore za poskuse in praktične vaje.

Tečaji se bodo vršili ob vsakem vremenu.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske.

V Ljubljani, dne 22. avgusta 1913.

Razglas.

Ker namerava domobranska uprava 56 topničarskih voznihih remont, ki jih potrebuje za letošnje jesen, dobaviti potom komisionelnega **nakupovanja mladih konj**, bo c. kr. ministristvo za deželno brambo dotični komisiji, ki ima izvršiti ročno nakupovanje, ukazalo, da pride v svrhu komisionelnega nakupovanja konj

v Mokronog (pol. okraj Krško) v ponedeljek, dne 15. septembra t. l. ob 8 dopoldne, in v

Št. Jernej (potitični okraj Krško) v torek, dne 16. septembra t. l. ob 9 dopoldne.

H komisionelnemu nakupovanju konj pride ročno-nakupovalna komisija za remonte domobranskega topničarstva.

Nakupovali se bodo le konji, ki so jih konjerejci ali vzrejevalci sami priredili, oziroma zredili, in ki imajo izdane živinske potne liste; ti konji morajo biti v starosti od 4½ do 7 let, višočine 161—172 cm, morajo imeti čvrste kosti, široke mišičaste prsi, močna ledja, trdna kopita in dobro hojo ter biti toplokrvnega plemena in primerno plemeniti. Konji v velikosti 161—166 cm se bodo remontovali le takrat, če so drugače izvršni, ravno tako konji pod 5 leti, če so močne rasti.

Če bi se pri nakupovanju remont našli pripravni topničarski jezdni konji, je topničarska ročno-nakupovalna komisija pooblaščen, da tam nabavi tudi jezdne remonte.

Nadalje se je naročilo ročno nakupovalni komisiji divizije dalmatinskih deželnih strelcev-konjenikov, ki bo tudi k gori imenovanemu nakupovanju prišla, da kupi tam primerne jezdne remonte za to divizijo. Taki topničarski in konjeniški jezdni konji morajo biti v starosti od 4—7 let, višočine 158—166 cm, odnosno 154—159 cm, ter imeti dober hrbet in pravilne noge.

Za take konje, ki so popolnoma sposobni za topničarske vprežne konje, se bo plačala remontna cena po 800, kron za take konje pa, ki so popolnoma sposobni za jezdne topničarske in konjeniške konje, remontna cena po 700 kron.

Za vsakega kupljenega topničarskega vprežnega in jezdne konja se more izplačati k remontnemu znesku z ozirom na kakovost konja naplačilo iz sredstev c. kr. ministristva za domobranstvo.

Za nakupljene konjeniške jezdne remonte se z ozirom na majhno višočino naplačila ne dovolijo.

Za topničarske in konjeniške konje se more z ozirom na njihovo kakovost in na druge razmere prisoditi konjerejcem ali vzrejevalcem tudi premija iz sredstev c. kr. kmetijskega ministristva po naslednjih določilih.

Premije smejo prejeti samo taki konjerejci in vzrejevalci, ki imajo državljanstvo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in ki morejo z rodovnikom ali zaskočnim listom dokazati, da so dotične remonte tudi resnično v tostranskem državnem ozemlju sami zredili.

Kadar bi ta ali oni konjerejec tega dokaza o nakupu ne mogel podati, sme remontna nakupovalna komisija izjemoma dovoliti, da se dokaz pozneje, najkasneje v 14 dneh pošlje domobranski poljski havbični diviziji št. 22. v Gradcu.

V takih primerih izplača nakupovalna komisija potem, ko so dosepele dokazne listine, premije tudi iz sredstev c. kr. kmetijskega ministristva.

V onih slučajih, ko se bodo izplačevala naplačila in premije, te povprečno ne bodo prekoračile zneska 100 K.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 16. avgusta 1913.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi polovici meseca oktobra se otvori petnajsti tečaj gospodinjske šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vezbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 35 K, ali za ves tečaj 385 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 10. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Prošnje za sprejem bodo rešene med 20. in 25. septembrom.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1913.

Vabilo

na izredni občni zbor kmetijske podružnice v Kamniku, ki bo v nedeljo, dne 14. septembra t. l. ob osmih dopoldne v Kamniškem domu.

SPORED:

1. Posvetovanje in sklepanje o prireditvi podružnične veselice s tombolo.
2. Sklepanje o predlogih za občni zbor kmetijske družbe.
3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Kamniku,

dne 27. avgusta 1913.

Ivan Mušič, načelnik.